

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/o-ipn/struktura/kolegium-ipn-1/archiwum/rada-ipn/roczne-sprawozdania-rad/36571,Sprawozdanie-z-dzialalnosci-Rady-za-rok-2015.html>
01.03.2026, 16:46

Sprawozdanie z działalności Rady za rok 2015

Rok 2015 był piątym rokiem działalności Rady. W tym okresie realizowała ona działania w dotychczasowym składzie: prof. Andrzej Chojnowski, prof. Antoni Dudek, prof. Andrzej Friszke, dr Antoni Kura, dr hab. Grzegorz Motyka, dr Artur Mudrecki, prof. Bolesław Orłowski, prof. Andrzej Paczkowski i prof. Tadeusz Wolsza.

Pracami Rady od 5 kwietnia 2014 r. do 4 kwietnia 2015 r. kierował Grzegorz Motyka, a zastępcami przewodniczącego byli Antoni Dudek i Artur Mudrecki. Na posiedzeniu w dniu 26 marca 2015 r. odbyły się wybory władz Rady w związku z upływem rocznej kadencji. W wyniku tajnego głosowania przewodniczącym Rady od 5 kwietnia 2015 r. został Antoni Dudek, a zastępcami przewodniczącego – Andrzej Friszke, Artur Mudrecki i Tadeusz Wolsza. Rada odbyła w roku sprawozdawczym 19 posiedzeń. Oprócz członków Rady uczestniczyli w nich Prezes IPN dr Łukasz Kamiński lub delegowani przez niego przedstawiciele, którzy informowali o bieżących sprawach Instytutu oraz odpowiadali na pytania i interpelacje. W zależności od tematu obrad w posiedzeniach uczestniczyli dyrektorzy lub wicedyrektorzy odpowiednich pionów Instytutu oraz pracownicy merytoryczni.

Rada, kontynuując swoje wcześniejsze działania związane z realizacją programów badawczych, wysłuchiwała informacji i przedstawiła swoje spostrzeżenia na temat dalszych prac dotyczących realizacji centralnych projektów badawczych, poświęconych: działalności Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w latach 1948–1990 (9 lipca); strukturom i metodom działania aparatu bezpieczeństwa oraz aparatowi bezpieczeństwa w walce z podziemiem politycznym i zbrojnym 1944–1956 (24 września); oraz opozycji w Polsce 1976–1989. Encyklopedii Solidarności (22 października). Z kolei 26 lutego omówiła harmonogram prac archeologiczno-ekshumacyjnych prowadzonych przez Instytut pod kierownictwem dr. hab. Krzysztofa Szwagrzyka, Pełnomocnika Prezesa IPN ds. poszukiwań nieznanych miejsc pochówku ofiar terroru komunistycznego z lat 1944–1956. 26 marca natomiast wysłuchiwała informacji i omówiła współpracę Instytutu z Pomorskim Uniwersytetem Medycznym w ramach Polskiej Bazy Genetycznej Ofiar Totalitaryzmów. Tematem jej obrad była także problematyka: organizacji międzynarodowych, krajowych i regionalnych konferencji naukowych IPN (29 stycznia) oraz działalności edukacyjnej i dystrybucji wydawnictw (18 czerwca), w rezultacie czego wyraziła swoje poparcie dla przedstawionych przez kierownictwo Biura Edukacji Publicznej głównych kierunków aktywności Instytutu w 2016 r. oraz zaapelowała o poszerzenie zakresu oddziaływania prowadzonej przez Instytut akcji edukacyjnej, wskazując w przyjętym stanowisku konkretne pola aktywności. W trakcie posiedzenia 10 września dyskutowała z kolei na temat projektów badawczych, edukacyjnych, wystawienniczych, wydawniczych

i archiwalnych realizowanych w ramach współpracy zagranicznej Instytutu.

8 października przedmiotem dyskusji Rady była działalność pionu archiwalnego. Omówiono wówczas proces uzupełniania inwentarza archiwalnego oraz wysłuchano informacji, czy w związku z apelem Rady z 2014 r., skierowanym do właściwych służb specjalnych, nastąpiła intensyfikacja przeglądu wyodrębnionego, tajnego zbioru, o którym mowa w art. 39 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej.

Rada, działając na podstawie art. 39 ust. 3 ustawy o IPN podjęła 24 decyzje stwierdzające nieważność decyzji prezesa zatwierdzających zastrzeżenie dostępu do określonych dokumentów. Na podstawie art. 36 ust. 9 ustawy o IPN podjęła 26 postanowień zawierających opinię w związku ze złożonymi do Prezesa IPN odwołaniami na decyzje odmawiające udostępnienia dokumentów w celu prowadzenia badań naukowych lub publikacji materiału prasowego. 13 sierpnia przyjęła stanowisko w sprawie sprawdzenia, jak postrzegany jest pion archiwalny IPN przez zewnętrznych użytkowników i przeprowadzenia w tym celu ankietowego badania osób korzystających z zasobu archiwalnego.

W trakcie posiedzeń Rady 28 maja, 5 i 26 listopada wysłuchano z kolei informacji na temat sytuacji kadrowej i działalności pionu lustracyjnego w związku z art. 4 pkt 1-57 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów. Rada omówiła sprawy związane z przygotowywaniem i publikowaniem katalogów przez Biuro Lustracyjne (w tej sprawie przyjęto 28 maja pisemne stanowisko) oraz szczegółowe zasady analizy oświadczeń lustracyjnych.

Rada zajmowała się także:

- wysłuchaniem i omówieniem przygotowań Instytutu do obchodów 15-lecia jego istnienia (8 stycznia),
- omówieniem i przyjęciem Informacji o działalności Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, składanej przez Prezesa IPN Sejmowi i Senatowi (12 marca),
- zbadaniem realizacji zarządzenia Prezesa IPN w sprawie przeprowadzania w Biurze Edukacji Publicznej (centrala i oddziały) oceny okresowej pracowników (23 kwietnia),
- wysłuchaniem informacji na temat sposobu funkcjonowania obsługi prawnej i audytu wewnętrznego (7 maja),
- postępem realizowanych przez IPN inwestycji budowlanych oraz dalszymi planami w tym zakresie (13 sierpnia),
- działalnością Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej we Wrocławiu (10 września),

· omówieniem polityki informacyjnej (10 grudnia), w związku z podjęciem uchwały zmieniającej statut Instytutu w części dotyczącej struktury organizacyjnej. Rada po zapoznaniu się z założeniami polityki informacyjnej Instytutu przyjęła stanowisko, by podejmowane działania były spójne i wzmacniały wizerunek IPN jako całości, a nie tylko poszczególnych jego pionów.

Ponadto podczas posiedzenia 9 kwietnia Rada, zgodnie z art. 24a ustawy o IPN, omówiła przedłożone przez Prezesa IPN Sprawozdanie z działalności IPN za 2014 r., które przyjęła ośmioma głosami przy jednym głosie przeciwnym.

Członkowie Rady aktywnie uczestniczyli w organizowanych lub współorganizowanych przez Instytut przedsięwzięciach.

Doktor hab. Grzegorz Motyka wystąpił z wykładem na konferencji naukowej „Łódź w Kraju Warty (1939–1945). Nowe perspektywy badawcze” w Łodzi z okazji 70. rocznicy zakończenia II wojny światowej (12–13 lutego) oraz uczestniczył w obradach Polsko-Ukraińskiego Forum Historyków w Kijowie (2–4 listopada). Wziął też udział w konferencji naukowej „»Jałta« – rzeczywistość, mit i pamięć” w Gdańsku, w Europejskim Centrum Solidarności (19–20 lutego), w której uczestniczyli także profesorowie Antoni Dudek, Andrzej Friszke i Tadeusz Wolsza, oraz „»Ojczyzna obrońcy swemu«. Weterani i kombatan ci, jako problem społeczny i polityczny w Polsce w XX wieku”, w Lublinie (25–27 listopada).

Profesor Tadeusz Wolsza był uczestnikiem międzynarodowych konferencji naukowych: „Historia zdrowia i choroby w Europie Środkowo-Wschodniej po 1945 r.” w Warszawie (14–15 października), oraz „Gułag. Struktury, kadry, więźniowie” organizowanej pod patronatem IPN w Bełchatowie (2–3 grudnia). Uczestniczył też w IX Polonijnych Spotkaniach z Historią Najnowszą pod Warszawą (29 czerwca – 10 lipca). Ponadto w ramach obchodów 15-lecia IPN w Szczecinie (23–25 kwietnia) wziął udział w prezentacji Centralnego Projektu Badawczego „Aparat władzy wobec środowisk twórczych, dziennikarskich i naukowych w PRL”.

Profesor Andrzej Chojnowski uczestniczył w konferencji poświęconej Centralnemu Projektowi Badawczemu „Aparat władzy wobec środowisk twórczych, dziennikarskich i naukowych w PRL” w Szczecinie (2–4 września). Wygłosił wykład na ogólnopolskiej konferencji naukowej „Nie tylko »Po prostu«. Prasa w PRL w dobie »odwilży« (1955–1958)” w Warszawie (23–24 listopada), na której wystąpił także prof. Friszke.

Prof. Andrzej Paczkowski wystąpił z wykładami podczas IX Letniej Szkoły Historii Najnowszej (7–12 września) obok profesorów: Dudka oraz Friszke. Podczas konferencji „Poland in the Heart of European History” w Jabłonie (23–30 sierpnia) wygłosił wykład *Martial Law in Poland 1981–83*. Na konferencji „Political Justice” organizowanej przez IPN i DHI (12–14 marca) wygłosił referat: *Zbrodnia, kara, chciwość – polskie rozliczenia przestępstw okupacyjnych i kolaboracji*. Występował też na konferencji „Po jednej i drugiej

stronie linii Ribbentrop-Mołotow. Okupacja niemiecka i sowiecka ziem polskich w latach 1939-1941 w porównaniu" w Warszawie (29-30 września). Ponadto uczestniczył w międzynarodowej konferencji naukowej „W cieniu zimnej wojny. Terroryzm krajowy i międzynarodowy w byłych państwach komunistycznych” w Warszawie (8-9 października). Profesor Paczkowski wraz z prof. Friszke wygłosili także wykłady na konferencji naukowej „»Zeszyty Historyczne« z perspektywy półwiecza” – Warszawa (20-21 października). Uczestniczył oprócz profesorów Dudka i Friszke w konferencji „»Solidarność« Polaków – dziedzictwo, dylematy i kontrowersje” w Łodzi (2 września). Był także, wraz z prof. Dudkiem, uczestnikiem międzynarodowej konferencji „25 lat europejskich doświadczeń w rozrachunku z dyktaturą komunistyczną” w Warszawie (15 czerwca). Wraz z dr. hab. Motyką uczestniczył w dorocznym przeglądzie badań Biura Edukacji Publicznej w Sieniawie (14-16 grudnia).

Profesor Antoni Dudek poza wymienionymi już działaniami uczestniczył w publicznych dyskusjach z cyklu „Historia z Piotrem Skwiecińskim” oraz „Krakowska Łoża Historii Współczesnej w Warszawie”, w Centrum Edukacyjnym Instytutu Pamięci Narodowej im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia” przy ul. Marszałkowskiej 21/25. Wygłosił wykłady w Warszawie podczas organizowanych i współorganizowanych przez Instytut konferencji naukowych: „Rok 1945 – zniewolenie czy wyzwolenie?” (20 maja), „Od nadziei do niepodległości. NSZZ »Solidarność« 1980-1989/90 (16-18 września) oraz „Pół wieku później. List biskupów polskich do niemieckich z 18 listopada 1965 r.” (17 listopada).

Profesor Orłowski wygłosił otwierający referat na współorganizowanej przez IPN konferencji naukowej „Polska myśl techniczna w II wojnie światowej” w Centralnej Bibliotece Wojskowej (13 maja). Był także redaktorem merytorycznym publikacji *Polski wkład w przyrodoznawstwo i technikę. Słownik polskich i związanych z Polską odkrywców, wynalazców oraz pionierów nauk matematyczno-przyrodniczych i techniki* wydanej przez Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN i Instytut Pamięci Narodowej.

Z okazji 34. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego IPN przygotował działania edukacyjne, w tym zorganizował przejazdy po Warszawie specjalnego autobusu szlakiem miejsc i wydarzeń stanu wojennego, w których udział wzięli m.in. profesorowie Dudek, Friszke i Paczkowski. Profesorowie wygłosili prelekcje związane z realiami tamtego okresu.

Uczestnictwo członków Rady w organizowanych i współorganizowanych przez IPN przedsięwzięciach naukowych i edukacyjnych pozwala na bezpośrednie zapoznanie się z działalnością Instytutu, ułatwia dokonanie oceny skuteczności działań podejmowanych przez Instytut i jego pracowników.

Ponieważ przewodniczący Rady jest z urzędu jednocześnie wiceprzewodniczącym Kapituły Nagród „Kustosz Pamięci Narodowej” i „Świadek Historii”, w spotkaniach kapituły w roku sprawozdawczym uczestniczyli Grzegorz Motyka i Antoni Dudek. Ponadto profesorowie Chojnowski, Paczkowski i Wolsza wchodził m.in. w skład komisji Konkursu im. Władysława Pobóg-Malinowskiego na „Najlepszy Debiut Historyczny Roku”, w którym nagradzane są

najlepsze niepublikowane prace magisterskie i doktorskie poświęcone historii Polski i Polaków w XX w.